

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541: ศึกษากรณีการจ้างแรงงานเด็ก

Legal Issue concerning the Labor Protect Act 1998:

Case study of child labor.

ณิชาวีร์ นามธรรม¹, สุรศักดิ์ มีบัว²

¹นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา,

e-mail: madampreaew2410@gmail.com

²อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา,

e-mail: bay_surasak@hotmail.com

บทคัดย่อ

แม้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 จะให้ความคุ้มครองแรงงานเด็กในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสถานที่ในการทำงาน ประเภทงาน และช่วงเวลาในการทำงาน แต่อย่างไรก็ดี พบว่ายังมีช่องว่างทางกฎหมายบางประการที่ส่งผลให้แรงงานเด็กไม่ได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควรจะเป็น อีกทั้งยังไม่มีข้อกำหนดลักษณะของงานเบาที่แรงงานเด็กสามารถทำได้ไว้โดยเฉพาะ ทำให้นายจ้างเอารัดเอาเปรียบแรงงานเด็กเหล่านั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยเพิ่มความคุ้มครองแรงงานเด็กให้มากขึ้น กำหนดลักษณะของงานเบาไว้โดยตรง และเพิ่มอัตราโทษนายจ้างที่เอารัดเอาเปรียบแรงงานเด็กให้สูงขึ้น

คำสำคัญ : พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541, แรงงานเด็ก, งานเบา, นายจ้าง

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Abstract

Although, Labour Protection Act 1998 (B.E. 2541) provides protection for child labor in various ways. Whether it's a place to work, kinds of job, and a time to work. However, there are also some legal gaps that makes child labor not being protected as it should be. There are no specific characteristics of light work that children's labors can do. Employers take advantage of their child labor. The author considers that such an amendment should be amended. Increasing child labor protection. Set the type of light work directly and increase the penalties for employers who exploit child labor.

Keywords : The Labour protection Act B.E.2541, Child labour, Light work, Employer

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทนำ

เด็กเป็นทรัพยากรบุคคลที่เป็นกำลังสำคัญในอนาคตของชาติ สังคมจึงควรให้ความสำคัญในการให้ความคุ้มครองและดูแลเด็กให้ดีที่สุด รวมทั้งการคุ้มครองมิให้เด็กต้องถูกใช้แรงงานตั้งแต่อายุน้อยโดยไม่เหมาะสมเพื่อให้เด็กสามารถดำรงตนได้อย่างเป็นปกติสุขและมีโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนเพื่อเพิ่มพูนสติปัญญา อันส่งผลให้เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะเป็นบุคคลที่มีคุณค่าและสร้างประโยชน์ต่อตนเองและสังคม แต่สภาพความเป็นจริงกลับปรากฏว่ามีการจ้างแรงงานเด็กอย่างไม่เป็นธรรมและเอาเปรียบเด็ก เนื่องจากงานบางประเภทนายจ้างจัดให้ลูกจ้างซึ่งเป็นแรงงานเด็กทำนั้นหนักเกินไปสำหรับความสามารถของเด็ก หรือสถานที่ทำงาน สิ่งแวดล้อมในการทำงานอาจเป็นผลเสียแก่สุขภาพอนามัย และจิตใจของเด็ก แต่ก็ไม่อาจห้ามการจ้างแรงงานเด็กได้ เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจหรือปัญหาทางสังคม ส่งผลให้เด็กต้องมาทำงานเป็นลูกจ้าง เมื่อได้มีการจ้างแรงงานเด็กแล้วก็ต้องให้การคุ้มครองดูแลการจ้างแรงงานเด็กให้เป็นไปโดยเหมาะสม ถูกต้องและสอดคล้องกับแนวคิดการคุ้มครองแรงงานเด็ก ปัจจุบันพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มีบทบัญญัติกำหนดประเภทงาน สถานที่การทำงาน ชั่วโมงการทำงาน ไว้แล้วก็ตาม แต่ยังคงมีปัญหาบางประการที่ไม่เพียงพอต่อการบังคับใช้ได้อย่างเต็มที่เพื่อให้ได้สมดังหลักการและเจตนารมณ์ที่กฎหมายกำหนดขึ้นมา ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายของทั้งฝ่ายนายจ้าง แรงงานเด็กและพนักงานตรวจแรงงานจึงควรพิจารณาหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการบังคับใช้กฎหมายให้สามารถคุ้มครองแรงงานเด็กได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานเด็ก เกี่ยวกับประเภทงาน สถานที่ในการทำงาน และช่วงเวลาการทำงานของแรงงานเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาและกำหนดลักษณะของงานเบาที่แรงงานเด็กสามารถทำได้

ขอบเขตของการวิจัย

วิจัยฉบับนี้ ผู้เขียนจะทำการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาการคุ้มครองแรงงานเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ในเรื่องประเภทการทำงาน สถานที่ในการทำงาน ช่วงเวลาในการทำงานและงานเบา ว่ามีผลกระทบต่อเด็กหรือไม่อย่างไร การทำงานแบบไหนจึงจะเหมาะสมกับการจ้างแรงงานเด็ก โดยเปรียบเทียบกฎหมายในต่างประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น ลาว สิงคโปร์ เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้ามาจากตำราต่างๆ พร้อมทั้งตัวบทกฎหมายทั้งของไทยและของต่างประเทศ รวมไปถึงบทความรายงานการวิจัย และศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาจากเว็บไซต์ต่างๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลทั้งหลายมาศึกษา คัดวิเคราะห์และเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของการบังคับใช้กฎหมาย ระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานเด็ก เกี่ยวกับประเภทงาน สถานที่ในการทำงาน และช่วงเวลาการทำงานของแรงงานเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ
2. ทำให้ทราบลักษณะของงานเบาที่แรงงานเด็กสามารถทำได้เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขกฎหมายต่อไป

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าผู้เขียนทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับบทความวิจัยฉบับนี้ ซึ่งสามารถแยกการอธิบายออกเป็นหัวข้อ ดังนี้

1. ความหมายของแรงงานเด็ก

นักวิชาการแรงงานชำนาญการ กองคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กล่าวว่า “เด็ก” หมายถึง “บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส”

“เด็กทำงาน” หมายถึง “ลูกจ้างเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ถึงต่ำกว่า 18 ปี”

“แรงงานเด็ก” หมายถึง “การรับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ทำงานที่เป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพของเด็ก”

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 บัญญัติไว้ว่าแรงงานเด็ก คือ “เด็กที่มีอายุกว่า 15 ปี ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 18 ปี”

องค์การระหว่างประเทศ กล่าวว่า “แรงงานเด็ก” หมายถึง “บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี แรงงานเด็กมีสามประเภท ได้แก่ แรงงานที่ทำโดยเด็กที่มีอายุน้อยกว่าอายุขั้นต่ำสำหรับงานนั้น งานอันตรายที่มีผลเสียต่อร่างกาย จิตใจหรือศีลธรรมของเด็กและแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุด”(ทวิสุข พันธุ์เพ็ง, มปป)

2. วิวัฒนาการของการจ้างแรงงานเด็ก

สาเหตุที่ทำให้เด็กต้องทำงาน เนื่องมาจากการเกิดผลกระทบต่อรายได้ของครอบครัว ทำให้เด็กต้องออกจากการศึกษาและออกนอกบ้านมาเป็นแรงงานที่ได้รับค่าจ้างขั้นต่ำ และที่สำคัญคือเด็กมีความต้องการอยากได้เงินเพื่อนำไปใช้สอยประโยชน์ในด้านต่างๆ ทั้งยังต้องการที่จะฝึกประสบการณ์และเก็บเกี่ยวความรู้ต่างๆไป ซึ่งในตลาดแรงงานมีความต้องการแรงงานเด็กอย่างสูงจึงทำให้แรงงานเด็กไม่เพียงพอต่อความต้องการของนายจ้าง ทำให้นายจ้างบางคนต้องแอบลักลอบจ้างแรงงานเด็กโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ฝ่าฝืน และไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 (ปภาศรี บัวสวรรค์, 2560)

3. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานเด็ก

เนื่องจากเกิดปัญหาต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อเด็กต้องทำงาน กฎหมายจึงได้กำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานเด็ก ซึ่งคุ้มครองเรื่องประเภทงาน อายุ สถานที่ในการทำงาน โดยห้ามมิให้แรงงานเด็กอายุกว่า 15 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี ทำงานที่เป็นงานอันตรายต่อชีวิตและสุขภาพร่างกายของแรงงานเด็ก รวมทั้งสถานที่ทำงานที่ไม่เหมาะสม เพราะเด็กถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของประเทศ ถ้าไม่ได้รับการคุ้มครองดูแลเป็นพิเศษ อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาและการเจริญเติบโตของร่างกาย จิตใจ ทั้งนี้เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของแรงงานเด็ก รวมถึงการป้องกันและแก้ไขไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อแรงงานเด็ก

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

4. องค์กรที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองแรงงานเด็ก

จากการศึกษาพบว่า มีหลายองค์กรที่ทำหน้าที่ในการคุ้มครองแรงงาน โดยในแต่ละองค์กรมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

4.1. องค์กรภาครัฐ มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองดูแลแรงงานเด็ก มีบทบาทสำคัญที่จะดูแลไม่ให้เกิดการละเมิดหรือฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานเด็ก

4.2. กระทรวงแรงงาน มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับแรงงานเด็กโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครอง ช่วยเหลือ แก้ไข ควบคุม ดูแล ตรวจสอบและดำเนินการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็ก

4.3. กรมสวัสดิการคุ้มครองแรงงาน มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับแรงงานเด็กโดยตรง กำหนดและพัฒนามาตรฐานแรงงาน รวมทั้งส่งเสริม คุ้มครองดูแลแรงงานตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ข้อพิพาทแรงงานและความไม่สงบด้านแรงงาน

4.4. สำนักงานประกันสังคม มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานเกี่ยวกับเงินทดแทนและกองทุนเงิน โดยเฉพาะเรื่องการจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างเด็กที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย เพื่อให้ได้รับเงินทดแทนโดยเร็วและสามารถกลับมาใช้ชีวิตที่ดีในเร็ววัน

4.5. กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดบริการทางการศึกษาซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการป้องกันการเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนวัยอันควร

4.6. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ถือได้ว่ามีความสำคัญต่อการควบคุมปัญหาและเยียวยาเหยื่อจากการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย รวมทั้งมีส่วนช่วยจัดการกับปัญหาทั้งในแง่ของการป้องกันและแก้ไขฟื้นฟู

4.7. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการควบคุมปัญหาทุกรูปแบบที่เกิดจากการใช้แรงงานเด็กที่ฝ่าฝืนกฎหมายคุ้มครองแรงงานล้วนต้องพึ่งอำนาจการจับกุมของตำรวจ ฉะนั้น จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจปราบปรามของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

4.8. ศาลแรงงาน ศาลแรงงานกลางมีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแรงงานได้ทั่วราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2541

4.9. องค์กรภาคประชาชน ทำหน้าที่คอยเป็นหูเป็นตาให้กับพนักงานตรวจแรงงาน และมีหน้าที่ประการสำคัญที่ต้องแจ้งพนักงานตรวจแรงงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามกฎหมายกับนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบกิจการดังกล่าว

กฎหมายเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงานเด็ก

กฎหมายของประเทศไทย

เมื่อผู้เขียนทำการศึกษาพบว่า มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงานเด็กของประเทศไทยดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ได้มีการกำหนดให้คุ้มครองแรงงานเด็กในด้านดังต่อไปนี้

1. ประเภทการทำงาน กล่าวคือ มาตรา 49 บอกว่า ห้ามมิให้ลูกจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ทำงานดังต่อไปนี้ งานหลอม เป่า หล่อ หรือรีดโลหะ งานบ่มโลหะ งานเกี่ยวกับความร้อน ความเย็น ความสั่นสะเทือน

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เสียง และแสงที่มีระดับแตกต่างจากปกติ อันอาจเป็นอันตราย งานเกี่ยวกับสารเคมีที่เป็นอันตราย งานเกี่ยวกับ
จูลซีวันเป็นพิษ งานเกี่ยวกับวัตถุมีพิษ วัตถุระเบิด หรือวัตถุไวไฟ เว้นแต่ทำงานในสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง
งานขับหรือบังคับรถยกหรือปั้นจั่น งานใช้เลื่อยเดินด้วยพลังไฟฟ้าหรือเครื่องยนต์ งานที่ต้องทำไต่ดิน ไต่ฝ้า ใน
ถ้ำ อุโมงค์ หรือปล่องในภูเขา งานเกี่ยวกับกัมมันตภาพรังสี งานทำความสะอาดเครื่องจักรหรือเครื่องยนต์
ขณะที่กำลังทำงาน และงานที่ต้องทำบนนั่งร้านที่สูงกว่าพื้นดินตั้งแต่สิบเมตรขึ้นไป

2. สถานที่ในการทำงาน กล่าวคือ มาตรา 50 กำหนดว่า ห้ามมิให้ลูกจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี
ทำงานในสถานที่ดังต่อไปนี้ โรงฆ่าสัตว์ สถานที่เล่นการพนัน สถานเดินรำ รำวง หรือร้องเงิง สถานที่ที่มีอาหาร
สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายและบริการ

3. ช่วงเวลาในการทำงาน กล่าวคือ มาตรา 47 ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่าสิบ
แปดปีทำงานในระหว่างเวลา 22.00 นาฬิกา ถึงเวลา 06.00 นาฬิกา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจาก
อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย

4. งานเบา พบว่าประเทศไทยยังไม่มีข้อกำหนดงานเบา ซึ่งงานเบาเป็นงานที่เด็กต่ำกว่าอายุ 15 ปี
ทำ โดยในต่างประเทศได้มีการกำหนดแล้ว แต่ประเทศไทยยังไม่มีข้อกำหนดงานเบาที่ลูกจ้างเด็กสามารถ
ทำงานได้โดยไม่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย

กฎหมายของต่างประเทศ

ผู้เขียนทำการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ 3 ประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และลาว
ดังต่อไปนี้

1. ประเทศญี่ปุ่น

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติมาตรฐานแรงงาน (ค.ศ. 1947) มาตรา 62(1) นายจ้างจะต้องไม่อนุญาต
ให้บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีทำความสะอาดน้ำมันตรวจสอบหรือซ่อมแซมส่วนที่เป็นอันตรายของเครื่องจักรหรือ
อุปกรณ์ส่งกำลังในขณะที่กำลังใช้งานเพื่อวางหรือถอดสายพานหรือสายพานของเครื่องจักรหรือระบบไฟฟ้า
ใดๆ อุปกรณ์ในการเคลื่อนย้ายการทำงานครนหรือทำงานอันตรายอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายกระทรวง
สาธารณสุขแรงงานและสวัสดิการหรือการใช้วัสดุหนักตามที่กำหนดในคำสั่งของกระทรวงสาธารณสุข แรงงาน
และสวัสดิการ

มาตรา 62(2) ห้ามมิให้นายจ้างจ้างบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีทำงานเกี่ยวกับการจัดการสารพิษสารที่
เป็นอันตรายหรือสารอันตรายอื่น ๆ หรือสารที่ระเบิดติดไฟหรือติดไฟได้หรือทำงานในที่ที่ฝุ่นละอองหรือผง
กระจายตัวหรือก๊าซที่เป็นอันตรายหรือ มีการสร้างรังสีหรือสถานที่ที่มีอุณหภูมิสูงหรือแรงกดดันหรือสถานที่อื่น
ที่เป็นอันตรายหรือเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยสุขภาพหรือสวัสดิภาพ

มาตรา 56(1) ห้ามมิให้นายจ้างจ้างลูกจ้างจนกว่าจะสิ้นวันที่ 31 มีนาคมที่เกิดขึ้นในหรือหลังวันที่พวก
เขามาถึงอายุ 15 ปี

มาตรา 56(2) แม้จะมีบทบัญญัติของวรรคก่อน นอกเวลาทำการของโรงเรียนเด็กอายุ 13 ปีขึ้นไปอาจ
ได้รับการว่าจ้างในการประกอบอาชีพในสถานประกอบการอื่นนอกเหนือจากที่ระบุไว้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับแสง
แรงงานที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและสวัสดิภาพของเด็กโดยได้รับอนุญาตจากหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง
เช่นเดียวกันกับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 13 ปีที่ใช้ในการผลิตภาพยนตร์และสถานประกอบการด้านการแสดงละคร

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มาตรา 61 นายจ้างต้องมีให้บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีทำงานระหว่างเวลา 22.00 – 05.00 น. แต่ทั้งนี้มิให้ใช้บังคับกับผู้ชายอายุ 16 ปี (Labor Standards Act, 1947)

2. ประเทศสิงคโปร์

เมื่อพิจารณากฎหมายคุ้มครองแรงงานของสิงคโปร์พบว่า พระราชบัญญัติการจ้างงาน มาตรา 67 “เด็ก” หมายความว่า “บุคคลที่มีอายุไม่ครบ 15 ปีบริบูรณ์”

“คนหนุ่มสาว” หมายถึง “บุคคลที่มีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป แต่ยังไม่เสร็จสิ้นอายุ 16 ปี”

มาตรา 68(1) ห้ามมิให้บุคคลใดจ้างลูกจ้างเด็กในกิจการอุตสาหกรรมหรือโรงงานที่ไม่ใช่ภาคอุตสาหกรรมยกเว้นที่กำหนดไว้ในหมวดย่อย (2) และ (3)

มาตรา 68(2) เด็กอาจได้รับการว่าจ้างในกิจการอุตสาหกรรมที่มีเพียงลูกจ้างในครอบครัวเดียวกันเท่านั้น

มาตรา 68(3) เด็กที่มีอายุ 13 ปีหรือมากกว่านั้นอาจได้รับการว่าจ้างในที่ทำงานเบาซึ่งเหมาะสมกับความสามารถของตนในกิจการที่ไม่ใช่ภาคอุตสาหกรรม

3. ประเทศลาว

เมื่อพิจารณากฎหมายแรงงานของลาว พบว่ามาตรา 37 นายจ้างอาจจ้างเด็กที่มีอายุอย่างน้อย 15 ปีและไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ โดยไม่ต้องทำงานเกินกว่า 6 ชั่วโมงต่อวันและ 36 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เด็กจะไม่ได้รับการว่าจ้างในภาคที่เกี่ยวกับการทำงานหนักหรืองานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของพวกเขาดังต่อไปนี้

- เหมืองแร่ทุกชนิด
- กิจกรรมการผลิตที่ใช้สารเคมีวัตถุระเบิดหรือสารพิษ
- การทำงานเกี่ยวกับการจัดการศพมนุษย์
- งานที่ระบุไว้ในมาตรา 25 ของกฎหมายนี้
- ทำงานตอนกลางคืนในทุกภาคอุตสาหกรรมตั้งแต่เวลา 20.00 น. ถึง 5 โมงเช้าของวันถัดไปและระยะเวลาที่เหลือจะต้องใช้เวลาอย่างน้อย 11 ชั่วโมงก่อนวันทำงานถัดไป
- การจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีในทุกภาคเศรษฐกิจและสังคมเป็นสิ่งต้องห้าม

ผลการวิจัย

1. ผู้เขียนได้ทำการศึกษาคู่กรณีคุ้มครองแรงงานเด็กที่เกี่ยวข้องกับ ประเภทงาน สถานที่การทำงาน ช่วงเวลาการทำงาน ดังต่อไปนี้

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มีการคุ้มครองประเภทงาน มาตรา 49 ที่แรงงานเด็กทำไม่ได้ก็คือ งานหลอม เป่า หล่อ ริด หรือปั๊มโลหะ ความร้อน ความเย็น ความสั่นสะเทือน เสียง และแสง สารเคมี วัตถุพิษ งานขับหรือบังคับรถยก พลังไฟฟ้า งานที่ต้องทำได้ดิน ใต้น้ำ ในถ้ำ อุโมงค์ หรือปล่องในภูเขา กัมมันตภาพรังสี ทำความสะอาดเครื่องจักรหรือเครื่องยนต์ขณะที่กำลังทำงาน งานที่ต้องทำบนนั่งร้านที่สูงกว่าพื้นดินตั้งแต่สิบเมตรขึ้นไป แต่ผู้เขียนเห็นว่าเป็นการกำหนดประเภทงานที่น้อยเกินไป เนื่องจากต่างประเทศได้มีการกำหนดประเภทงานที่เด็กไม่สามารถทำได้แตกต่างไปจากประเทศไทย เช่นงานในที่ที่ฝุ่นละอองหรือผงกระจายตัว งานที่สัมผัสกับรังสีหรือโรคติดต่อโดยตรง งานที่เกี่ยวกับการจัดการศพมนุษย์ ซึ่งของ

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ไทยยังคุ้มครองไม่เพียงพอ จึงทำให้เกิดช่องว่างทำให้เด็กต้องถูกนายจ้างลักลอบให้ทำงานหรือถูกเอารัดเอาเปรียบ ส่งผลให้ประเทศไทยเสียภาพลักษณ์และเกิดช่องว่างเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานเด็ก ในทางสังคมส่งผลด้านเสรีภาพ เด็กถูกทำร้ายร่างกาย จิตใจบ่อยครั้งและรุนแรงมากขึ้นและด้านการศึกษา นายจ้างเป็นฝ่ายที่ได้เปรียบอย่างมากจากการจ้างแรงงานเด็ก เว้นแต่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายจึงต้องลงโทษตามสมควร จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้มีผลกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพของแรงงานเด็กทั้งสิ้น

เมื่อพิจารณาการกำหนดสถานที่ในการทำงานของแรงงานเด็กตามมาตรา 50 ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 พบว่า เป็นการกำหนดสถานที่ที่น้อยเกินไปและยังไม่ครอบคลุมแรงงานเด็กที่มั่นคง เพราะสถานที่บางแห่งควรที่จะเพิ่มสถานที่ที่เด็กทำไม่ได้ เช่น อุตสาหกรรม เรือประมง แพปลา ประมง สนามยิงปืน เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ พบว่าสถานที่ที่ห้ามมิให้เด็กทำ ได้แก่ อุตสาหกรรม ในอากาศ สถานที่ที่มีอุณหภูมิหรือแรงกดดันสูง เหมือนแร่ทุกชนิด ซึ่งของไทยพบว่าน้อยกว่าอาจเกิดช่องว่างของกฎหมายที่นายจ้างอาจจะเอาไปเป็นข้ออ้างในการจ้างแรงงานเด็ก

เมื่อพิจารณาช่วงเวลาการทำงานของแรงงานเด็กตามมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 พบว่า ห้ามมิให้เด็กทำงานตั้งแต่ 22.00 - 06.00 น. นั้น ถือว่ายังไม่เหมาะสมตามที่ควร เนื่องจากว่าเด็กเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโต จึงมีความต้องการพักผ่อนนอนหลับให้เพียงพอ การทำงานที่หักโหมมากเกินไปก็อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายได้ เพราะเมื่อเปรียบเทียบกับของลาว ที่ห้ามให้เด็กทำงานช่วงเวลา 20.00 - 05.00 น.

2. จากการที่ได้ศึกษาพบว่าประเทศไทยยังไม่มีงานเบา งานเบา คือ งานที่เด็กอายุ 13 ปี หรือมากกว่านั้นอาจได้รับการว่าจ้างในที่ทำงานเบาซึ่งเหมาะสมกับความสามารถของตนในกิจการที่ไม่ใช่ภาคอุตสาหกรรม ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีข้อกำหนดงานเบาที่เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ทำได้ เพราะแรงงานเด็กก็คืออายุกว่า 15 ปี ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 18 ปี แต่แรงงานเบาก็ คือ ต่ำกว่า 15 ปี เช่น ในต่างประเทศเด็กอายุ 13-14 ปี ทำได้ งานเบา มีลักษณะไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ร่างกาย และเสรีภาพของเด็ก คือ ถ้ากำหนดงานเบาแล้ว นายจ้างก็ไม่ต้องแอบจ้าง เพราะเป็นการจ้างที่เปิดเผย ถ้าทำแบบนี้ได้นายจ้างก็ไม่ต้องจ้างแรงงานเด็กที่ต่ำกว่า 15 ปี อีกต่อไป

สรุป

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองแรงงานเด็กโดยตรง เพื่อให้ไม่ให้นายจ้างลักลอบจ้างแรงงานเด็กในทางเอารัดเอาเปรียบเด็ก แรงงานเด็กที่สามารถทำงานได้นั้น ต้องมีอายุ 15 ปี ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 18 ปี ซึ่งกฎหมายได้กำหนดประเภทงาน สถานที่การทำงาน ช่วงเวลาการทำงาน ที่ห้ามมิให้เด็กทำงานไว้แล้วตามพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่มีงานบางประเภทที่เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี สามารถทำได้ ก็คือ งานเบา แต่เมื่อพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มิได้บัญญัติงานเบาไว้เป็นการเฉพาะว่าให้เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี สามารถทำงานได้ ฉะนั้น จึงต้องมีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อเปิดโอกาสให้แรงงานเด็กสามารถทำงานได้ด้วยตนเอง โดยไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ร่างกายและจิตใจของแรงงานเด็กเหล่านั้นสืบไป

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2
วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ข้อเสนอแนะ

เมื่อผู้เขียนทำการศึกษาวิจัยกฎหมายของไทยและต่างประเทศแล้วพบว่า กฎหมายไทยมีช่องว่างปัญหาทางกฎหมายบางประการที่ส่งผลกระทบต่อแรงงานเด็กไม่ได้รับการคุ้มครองตามเจตนารมณ์พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ซึ่งจะเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. กรณีประเภทงานที่แรงงานเด็กทำไม่ได้ กล่าวคือ ควรจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 โดยกำหนดว่า ประเภทงานในที่ที่ฝุ่นละอองหรือผงกระจายตัวงานที่สัมผัสกับรังสีหรือโรคติดต่อโดยตรง งานที่เกี่ยวกับการจัดการศพมนุษย์ เด็กทำไม่ได้ เพราะต่างประเทศมีประเภทงานที่แตกต่างจากของไทย ก็คือของไทยมีน้อยกว่าจึงต้องเพิ่มเข้ามาอีก

สถานที่ในการทำงานก็น้อยไป ควรจะกำหนดสถานที่เป็นอุตสาหกรรม เรือประมง แพปลาประมง สนามยิงปืน ด้วยว่าห้ามให้เด็กทำ เพราะอาจทำให้นายจ้างลักลอบแอบอ้างจ้างแรงงานเด็กโดยผิดต่อศีลธรรมอันดีและไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ช่วงเวลาการทำงานของแรงงานเด็ก กล่าวคือ ควรปรับปรุงแก้ไขช่วงเวลาที่ห้ามมิให้เด็กทำงานคือ ช่วงเวลาตั้งแต่ 20.00 – 06.00 น. ทั้งนี้ เพื่อให้แรงงานเด็กมีเวลาพักผ่อนที่เพียงพอต่อร่างกาย มีเวลาว่างที่หลีกเลี่ยงการทำงานเพื่อไปทำกิจกรรมอย่างอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเด็กมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการกำหนด “งานเบา” ซึ่งหมายความว่า งานลักษณะที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกายของเด็ก ไม่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ ให้เด็กที่อายุต่ำกว่า 15 ปี ทำงานเบาได้ เช่น พนักงานชั่วคราว (Part – time) พนักงานเสิร์ฟตามร้านอาหารทั่วไป เป็นต้น ซึ่งควรกำหนดงานเบาให้ถูกต้องตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดการจ้างแรงงานเด็กที่ผิดกฎหมาย เพื่อป้องกันมิให้นายจ้างแอบลักลอบจ้างแรงงานเด็กต่ำกว่า 15 ปี

บรรณานุกรม

ทวิสุข พันธุ์เพ็ง. **สถาการณ์แรงงานเด็กในประเทศไทย**. ค้นเมื่อ 5 กันยายน 2561, จาก

www.anamai.moph.go.th

ปภาศรี บัวสุวรรณค์. 2560. **กฎหมายแรงงานและประกันสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Labor Standards Act. Retrieved October 12 2018, from

<http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?id=2236&vm=04&re=02>